

67.
koncertní
sezona
2022
2023

BESEDNÍ DŮM 150:
Když Smetana v Brně
poprvé hrál...
Komorně
v Besedním domě
5. abonentní koncert
Besední dům
1|5|2023

Filharmonie
Brno Philharmonic

ZAHÁJENÍ OSLAV 150. VÝROČÍ BESEDNÍHO DOMU

nádvoří Besedního domu, 17:00

JOHANN SEBASTIAN BACH

Jesus bleibet meine Freude, chorál z kantáty
Herz und Mund und Tat und Leben BWV 147

FRANCESCO GASPARINI

Caro laccio, dolce nodo, píseň pro sólový zpěv a klavír

GIUSEPPE VERDI

Va, pensiero, sull'ali dorate, sbor židů z opery *Nabucco*

VINCENZO BELLINI

Fenesta ca lucive, neapolská píseň pro sólový zpěv a klavír

ANTONÍN DVORÁK / arr. **LEOŠ JANÁČEK**

Pět moravských dvojzpěvů pro smíšený sbor a klavír

FRANCESCO PAOLO TOSTI

Ideale, píseň pro sólový zpěv a klavír

OSKAR NEDBAL

Modlitba, sbor z operety *Polská krev*

FRANCESCO PAOLO TOSTI

'A Vucchella, neapolská píseň pro sólový zpěv a klavír

BEDŘICH SMETANA

Proč bychom se netěšili, sbor z opery *Prodaná nevěsta*

Richard Kolař tenor

Brněnský filharmonický sbor **Beseda brněnská**
sbormistr **Petr Kolař**

V průběhu večera dále zazní sbory **Bedřicha Smetany**, **Josefa Bohuslava Foerster**a, **Pavla Křížkovského** a **Leoše Janáčka** v podání Mužského pěveckého sboru **Láska opravdivá** pod vedením sbormistra **Jana Špačka**.

KDYŽ SMETANA V BRNĚ POPŘVÉ HRÁL...

sál, 19:00

FRANÇOIS BAZIN

Návrat plavců pro smíšený sbor I 8'

BEDŘICH SMETANA

Hajej můj andílku ... Letěla bělouнка holubička,
árie Vendulky z opery *Hubička* I 4'

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL

Air s variacemi ze *Suity E dur* HWV 430 I 5'

FRYDERYK CHOPIN

Nokturno E dur op. 62 č. 2 I 6'

BEDŘICH SMETANA

Polka č. 2 e moll

ze *Vzpomínky na Čechy ve formě polek* op. 12 I 4'

Polka č. 2 a moll z I. řady *Českých tanců* I 3'

Polka č. 3 F dur z I. řady *Českých tanců* I 3'

---

přestávka 20'

JOSEF DRAHORÁD

První májová noc, kantáta pro smíšený sbor s průvodem klavíru
a harmonia (ad lib.) I 12'

BEDŘICH SMETANA

Ach, jaký žal ... Ten láska sen, árie Mařenky
z opery *Prodaná nevěsta* I 7'

FRANZ LISZT

Rigoletto, koncertní parafráze na témata
z opery Giuseppe Verdiho I 7'

LEOŠ JANÁČEK

Ukvalské písně pro smíšený sbor na texty
a nápěvy ukvalských lidových písní I 10'

Igor Ardašev klavír

Pavla Vykopalová soprán

Brněnský filharmonický sbor **Beseda brněnská**
sbormistr **Petr Kolař**

Akademický smíšený pěvecký sbor **Pečman**
Mužský pěvecký sbor **Láska opravdivá**
sbormistr **Jan Špaček**

O skladbách

Velký sál (dvorana) brněnského Besedního domu byl slavnostně otevřen 3. dubna 1873 akademií, která měla na programu vedle proslovů skladby umělců domácích a pak díla korifejí v hudebním světě vůbec vynikajících a co nás nejvíce potěšilo byly písně staroslavného našeho rukopisu královského „Růže a kytice“, které obrala si ku zpěvu sl. Katinka v. Birli, dočítáme se v Moravské Orlici ze 6. dubna 1873. Na akademii vystoupily různé pěvecké sbory a také dechová kapela (hudební sbor pěšího pluku barona z Rossbacherů pod osobním řízením ctěného kapelníka p. Ed. Horného), která ceremoniál uvedla předehrou ke Smetanově Prodané nevěstě a zahrála také fantazii z Wagnerova Lohengrina.

Dne **16. června 1873** se pak v Besedním domě konala jedna z prvních velkých koncertních akcí. Byla uspořádána při příležitosti oslav stého výročí narození Josefa Jungmanna a jako skladatel a klavírista se na ní představil **Bedřich Smetana** (1824-1884), který přijel na pozvání Josefa Illnera, horlivého organizátora brněnského kulturního života. Illner Smetanu po tři dny hostil ve svém bytě na Joštově ulici (v roce 1974 byla na dům č. 7 připevněna pamětní deska z dílny Antonína Širůčka, která Smetanovu návštěvu připomíná), provázela jej po městě a na závěrečné zábavě pronesl přítitek na jeho zdraví.

Program koncertu odrážel dobovou praxi delších večerů, než jak jsme zvyklí dnes, a nabídl – z dnešního pohledu zvláštní – dramaturgickou směs, která vedle klavírních čísel protagonisty zahrnovala i vokální vstupy (árie z oper, skladby pro sbor, lidové písně); po koncertě následovala „konversační hudba“, tj. hudba na pozadí zábavy. Koncerty tehdy zkrátka ještě stavěly společenské setkání nad dramaturgicky vyzelovaný celek vybízející k soustředěnému poslechu delšího hudebního bloku.

Dnešní koncert, kterým Smetanovo brněnské vystoupení připomínáme, není doslovnou replikou původního programu, významně z něj ovšem vychází. Většina skladeb zůstala zachována, jen v několika případech jsme přistoupili ke změnám, které se nám po domluvě s vystupujícími umělci jevily jako vhodné z hlediska „dramaturgického tahu“, byť se to někdy neobešlo bez historiografických provinění (např. opera *Hubička*, z níž jsme zařadili do programu ukolébavky namísto sopránové árie z Gounodovy opery *Romeo a Julie*, vznikla až po brněnském koncertě, roku 1876; podobně první řada *Českých tanců* pochází až z roku 1877). Naopak jsme dramaturgicky „vylepšili“ termínové zařazení koncertu na 1. května, k čemuž nás vedl název kantáty *První májová noc Josefa Drahoráda* (1816-1895).

Atmosféru Smetanova koncertu v Besedním domě zachytila nadšená kritika otištěná v časopise *Dalibor* ze dne 1. srpna 1873: *Těžiště sborové části spočívalo v Drahorádově „Májové noci“, kterou řízením pana Nesvadby přednesly „Beseda brněnská“ a „Vesna“ velmi pečlivě. [...] Koncert ten však stal se nám památným hlavně tím, že se nám dostalo v Brně poprvé příležitosti naslouchati výtečné hře na piano našeho slo-*

PROGRAM

KONCERTU

k

oslavení 100leté památky narození
Josefa Jungmanna

dne 16. června 1873.

1. Proslov.

2. „Návrat plavců,“ smíšený sbor od F. Bazina.

Vlajce vítr čilý,
loď pluje dál po vlnách,
moře šumí v hlubinách,
rodný kraj náš milý
pokyne nám stále blíž,
zpěvem chví se vodní říš.
Kraji krásný, vlasti drahá
zřím tě zas,
kde mi kvetla mladost blahá,
šťastný čas.
Tvoje věže se v záři slunce típí,
jejich lesk jasný mysl mou,
tvoje prapory jasnobarvě svítí,
větrové vítězné je dmou.

vůtného umělce-skladatele Bedřicha Smetany a utěšeným přednáškám pěveckým mladistvé sl. Heleny Vávrové, člena pražské opery české. Smetana hrál *Händlovu variace do C-mol* [sic! – v programu jsou uvedeny *Variace E dur*], jedno *nocturno Chopina*, jednu svou *fantasii* na národní písně a *Lisztovu fantasii* na motivy z „*Rigoletto*“.

Mimo to přidal, byv vždy a opětě volán, dvě ze svých známých polek koncertních. Výsledek vystoupení jeho můžeme nazvat v pravdě skvělým; bych umělecké mistrovské jeho výkony zvláště oceňoval, toho mi promiňte, jsou Vám dostatečně známy.

V slečně Vávrově poznali jsme mladistvou umělkyni, jejíž příjemný a objemný hlas, jakož i vroucí zápal, jenž celou přednášku její uslech-

fuje, oprávnějí nás k nadějším nejkrásnějším. Zpívala valčík z Gounodovy opery „Romeo a Julie“, pak arii „Mařenky“ z „Prodané nevěsty“, při které skladatel sám provázal, a konečně několik českých písní národních; také ona unesla přečetné obecenstvo k bouřlivému potlesku. Po produkci pronesen oběma hostům slavnostní připitek a sbor „Besedy brněnské“ zapěl k tomu „mnohaja ljeta“.

Dodejme, že na pozadí prvních slavných chvil nového brněnského centra české kultury se začala rozvíjet umělecká kariéra osobnosti, jež s Brnem a konkrétně právě s Besedním domem spojila řadu let svého života. V souhrnu zpráv téhož vydání Dalibora z 1. srpna 1873 můžeme číst, že řemeslnické besedě Svatopluk nastala nová doba přijutím

nového sbormistra, mladistvého pana Lva Janáčka. Nadějný tento hudebník jest jedním z nejzdařilejších žáků Křížkovského, jehož to místo při chrámu Staro-Brněnském nyní provisorně zastává. Nejen v úřadu tomtu, ale i co sbormistr Svatopluku i co skladatel jeví se co důstojný učení svého mistra. Značné vzdělání hudební, vřelá láska k umění a železná pilnost jeho jsou nám zárukou, že zajisté jednou důstojné místo zaujmá bude mezi vynikajícími hudebníky našimi. Dnešní koncert tuto skutečnost připomíná zařazením Ukvalských písní **Leoše Janáčka** (1854-1928) na závěr večera.

Vítězslav Mikeš

Jemný vánku slyš mé přání,
zanes mne vlasti blíž,
kdy mi vlast a milování
a blaho objevíš.
Matka má předraha
v dálku sláá trdný bled,
k ní se pne duše má,
srdce její jest můj svět.
Otec můj, sestry mé
až mne opět obejmou,
Bože! jak toho due
dočkám s touhou plamenou.

3. **Arie** z opery „Romeo a Julie“ od Ch. Gounoda.
4. a) **Variace** E-dur od Haendla.
b) **Nocturno** od F. Chopina op. 37.
c) **Souvenir de Bohéme** en forme de Polka od Bed. Smetany.
5. „**První májová noc**,“ chorální výjev na slova K. Erbena od J. Drahoráda.

Sbor.

První májová noc!
kdo znáš všecku její moc?
Hvězdy svítí, slavík pje,
pojďme, pojďme v zelený háj!
z luk a zabrad vlně věje,
uvítejme květnatý máj!
V sířem poli na podolí
plamenem hoří hračina,
a kolem ohně ve svévoli
mladá skáče družina.

Chlapei.

Hej hoši! chvoštata zapalujte,
smáčejte ve smole plameně,
k obloze zhřnu vybahzujte
ze vsí síly ramene.

Sbor.

Nahoru, dolá světla se vodí,
tak jako slunce po nebi chodí;
plane i hasne smolina —
tak jako šťastná hodina.

Děvě.

Tváříčky, tváříčky!
kvette mi růžičkou:
budu vás unejvat
májovou rosičkou.
Rosičkou májovou
setřenou s osení,
abych se libila
svému potěšení.

Sbor.

Májová rosa, černobýlí
krásy nedá leč na tu chvíli:
pilnost a mysl zbožná jsou
stálou divět okrasou.

Mládence.

Na rozloučení, mé potěšení!
pod okny máj tí postavím,
a na rozbázkou tu naši lásku
ještě věncem oslavím.
Mivali jsme se, mivali rádi:
nyní je láska podřata

jako ta břízka, co byla v mládi
kořenu svému odnáta.

Sbor.

Stavte máje, víjte věnce,
každý na počtu své milence:
věnec pěkné dívčici —
věchet šeredné babici!

Baby čarodějnice.

Znám já masti divných mocí:
namažu já se po těle,

sednu na chvoště o pálnoci
a hej koním vesele!
Přes doly, hory, přes vody, bory
můj valásek utká:
hej paní matky, na křížovatky—
májová dnes tam muzika!

Sbor.

Práh popelem posypejme,
větví májových nasázejme;
kropme vodou svěcenou,
ať se zlé čary zaženou.

Sbor konečný.

Vyjdi, vyjdi, slunko jasné!
zažeň pustou temnotu;
klam a lež ať na vždy shasne,
pravda vstane k životu.
Nad svévoli ať zvitězí právo,
nad porobou svoboda;
co je choré ať bude zábravo:
věsmocnaté přiroda!

6. **Arie** z opery „Prodaná nevěsta“ od Bed. Smetany.
7. **Rigoletto, fantasie** od Fr. Lissta.
8. **České národní písně.**

~~~~~
Na to následuje:

konversační hudba
kapely p. Trávníčka.

Začátek určité o půl 8. hodině večer.

Program ke koncertu 16. 6. 1873 v Besedním domě, za poskytnutí materiálu děkujeme Oddělení dějin hudby MZM

O účinkujících

Brněnský rodák **Igor Ardašev** má za sebou úctyhodný počet koncertních vystoupení v Evropě, Americe i Japonsku a řadu oceňovaných nahrávek. K těm nejzajímavějším patří také snímek čtyřruční verze Janáčkovy předehry *Žárlivost* realizovaný s Rudolfem Firkušným nebo nahrávky Dvořákových *Slovanských tanců* a Smetanovy *Mé vlasti* ve verzi pro čtyřruční klavír, vzniklé ze spolupráce s jeho životní i uměleckou partnerkou Renatou. Je častým hostem na renomovaných domácích (Pražské jaro, Moravský podzim, Concentus Moraviae, Janáčkův máj, MHF Český Krumlov) i zahraničních festivalech (Hong Kong Arts, Schleswig-Holstein, Musica Mundi, Waterloo, Ohridsko Leto, Jodoigne, Chopinův v Hannoveru nebo Circus Piano v Neapoli). Ve dvaceti letech se stal poprvé *titulárním sólistou* brněnské filharmonie (s filharmonií však sólově vystupoval od svých jedenácti let). Jeho jméno se pak ve výčtu sólistů filharmonie udrželo dalších sedm (!) sezon, pokaždé ve spojení s jedním impozantním vystoupením s orchestrem a nejméně jedním sólovým recitálem v komorním cyklu – nemluvě už o zahraničních zájezdech. Na místo rezidenčního sólisty sezony se naposledy vrátil v sezoně 2017/2018.

Pavla Vykopalová je jednou z nejpozoruhodnějších českých pěvkyní současnosti (časopis OPERA NEWS), její obsáhlý repertoár zahrnuje vokální hudbu všech žánrů i stylů od barokní opery po díla 21. století. Je členkou brněnské Janáčkovy opery, stálým hostem opery Národního divadla v Praze i Státní opery Praha. Vystoupila v Janáčkově *Její pastorkyni* v pařížském Châtelet, v Bernsteinově symfonii *Kadiš* ve Frankfurtu nad Mohanem, v Tokiu, Praze a Brně, účinkovala na scénách v Rennes (*Jenůfa*), Kodani (*Káťa Kabanová*) či Budapešti (*Rusalka*). Úspěšně se zhostila role Clemence v opeře *Láska na dálku* Kaii Saariho (Národní divadlo Brno). V roce 2016 získala Cenu Thálie za roli Káti Kabanové režírované Robertem Carsenem. Spolupracovala s dirigenty jako Jiří Bělohávek, Jakub Hrůša, Leopold Hager, Eliahu Inbal, Iván Fischer či Dennis Russell Davies. Podílela se mj. na nahrávkách Rejchovy *Lenory* (Orfeo 2000, Filharmonie Brno 2020), pro Supraphon nazpívala náročný sólový part v *Symfonii č. 5 b moll „Drammatica“* Miloslava Kabeláče (2016). V roce 2022 v rámci česko-francouzské koprodukce vystupovala v Národním divadle Brno v titulní roli Händelovy *Alciny* s orchestrem Collegium 1704 a pod vedením dirigenta Václava Lukse. Více na www.vykopalova.com.

Brněnský filharmonický sbor Beseda brněnská je jedním z nejdéle kontinuálně existujících českých sborů. Byl založen v roce 1860 skladatelem a sbormistrem Pavlem Křížkovským. V čele sboru stál po dvanáct let Leoš Janáček. Orientoval těleso na hudbu kantátovou a oratorní a tomuto zaměření zůstal ve svém nosném repertoáru sbor věrný až do současnosti. V roce 1927 sbor premiérově uvedl slavnou Janáčkovu *Glagolskou mši*. Čestným členem spolku byl 20 let Antonín Dvořák a krátce také Bedřich Smetana. Po celou dobu své existence sbor úzce spolupracoval a spolupracuje s významnými autory při provádění jejich skladeb. Byl to kromě Leoše Janáčka, Antonína Dvořáka, Otakara Ostrčila dnes i Antonín Tučapský, Zdeněk Pololáník, Mojmír Hanák nebo Jaromír Hnilička. Sbor má ve svém repertoáru kromě velkých oratorních děl a mší i drobnější útvary jako moteta a písně světského a duchovního charakteru.

V posledních letech byli sbormistry Jan Řezníček, Jan Rozehnal a Stanislav Kummer. Od roku 2001 vede sbor **Petr Kolař**, profesor brněnské konzervatoře a ředitel kůru Katedrály sv. Petra a Pavla v Brně. Díky jeho činorodé a energické práci se sbor stává stálou součástí brněnského kulturního života.

Více na www.bfsbb.cz.

Akademický smíšený pěvecký sbor Pečman působí pod vedením sbormistra **Jana Špačka** na Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Vystupuje již téměř deset let a zpívá různorodý repertoár českých i světových autorů. Svě jméno nese na počest muzikologa, pedagoga a organizátora Rudolfa Pečmana (1931–2008).

Láska opravdivá je mužský pěvecký amatérský sbor, což je uskupení, které bylo ještě před sto lety nejčastějším pěveckým ansámblem. Sbor založili roku 2009 brněnští hudební vědci a pedagogové **Jan Špaček** a Jaroslav Černocký s cílem oživit kdysi bohatou a dnes skomírající tradici interpretace skladeb pro mužský sbor. Těleso funguje při Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a jeho členy jsou vesměs studenti či absolventi brněnských vysokých škol. Repertoár se specializuje na pravoslavnou duchovní tvorbu, mj. na nápěvy z Podkarpatské Rusi, a na českou sborovou tvorbu 19. a 20. století, především Leoše Janáčka. *Láska opravdivá* je název jednoho z Janáčkových mužských sborů na lidový text a v názvu pěveckého tělesa má symbolizovat repertoárový soulad duchovní hudby a lidové písně.

Zveme vás na

Mladá krev aneb Hudba zblízka, 4. komorní koncert členů Orchesterální akademie Filharmonie Brno a hostů v Besedním domě 24. 5. 2023 v 19:00.

Patetická, 4. ab. koncert cyklu Filharmonie v Janáčkově divadle II 25. a 26. 5. 2023 v 19:00: **Chačaturjan** Klavírní koncert, **Čajkovskij** Symfonie č. 6 h moll „Patetická“; Igor Ardašev – klavír, Filharmonie Brno, dirigent Petr Altrichter

Schubert meets Berio, 6 ab. koncert cyklu Filharmonie doma v Besedním domě 1. a 2. 6. 2023 v 19:00: **Schubert / Berio** Rendering, **Berio** Chemins V, **Schubert** Symfonie č. 3 D dur; Pablo Márquez – kytara, Filharmonie Brno, dirigent Dennis Russell Davies

Brahms & Dvořák, 4 ab. koncert cyklu Filharmonie v Janáčkově divadle I 22. a 23. 6. 2023 v 19:00: **Brahms** Klavírní koncert č. 2 B dur, **Dvořák** Symfonie č. 7 d moll; Elisabeth Leonskaja – klavír, Filharmonie Brno, dirigent Dennis Russell Davies

---

Prodej vstupenek

- on-line: www.filharmonie-brno.cz
- v předprodeji Filharmonie Brno, Besední, 602 00 Brno
☎ +420 539 092 811, e-mail: predprodej@filharmonie-brno.cz
PO-PÁ 12:00-18:00 h
- ½ hodiny před koncertem v místě jeho konání

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas a vypnuli své mobilní telefony.

Změna programu a účinkujících vyhrazena.

Za podporu a spolupráci děkujeme

Vydala Filharmonie Brno v roce 2023 nákladem 400 výtisků
texty Vítězslav Mikeš

motiv na obálce je inspirovaný stropní malbou ze zásálí Besedního domu, která představuje páva s květinami

foto archiv Filharmonie Brno, není-li uvedeno jinak

produkce Printeco s.r.o.

redakční uzávěrka 24|4|2023

Filharmonie Brno, příspěvková organizace
Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, ☎ +420 539 092 801
www.filharmonie-brno.cz, www.salprobrno.cz

B | R | N | O |

Jihomoravský kraj

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno.
Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky a Jihomoravského kraje.

www.filharmonie-brno.cz
www.salprobrno.cz

